

VLADIMIR
Stojšin

Tribina

dečak

*i tako beže barke i tako poniru mora
za tvoje rame ranjena svitanja smo krali
u tvoje čelo sleća pustinja divljeg mraka
u tvoje nebo koje smo pored danava varali
da nas sakrije u zaboravljeni svet luđih prosjaka
nad tvojim uzglavljem povijaju se žume
nad tvojim malim svetom sanjaju te vrane
ti više nemaš lica za svoje zlatne rane
ti više nemaš lišća za svoje malno oko
crne ribe se u tvojoj suzi jate
sa rogovima u tami pevaju jeleni na obronku žame
crno iverje se malim predgradjem klati
već više nema male cvečarke sa nebom u trepavic
već više nema dečaka san da ti pozlati*

varka

*i pretvorena u staru lipu odvele su je vode
zavese mog oka spuštaju se vremenu koje gasne
lagano na grani što se sa uzvikom savi
njenoj šuštavoj podvezici i tamna
i tamna škrga bola prethi se javi
padam priklonjen čelom uzaludnosti sava
rukam samrtnika ona svet dovršava
onaj varvarin dnom srca što već spava
nekom pobunom
il sećanjima mora razrušen korača
odjednom bio sam pad koji zaustavljen svane
nad valom što se zidinama njenog lica ruga
bežao sam
da se ružne tuge a meni ne nastane
al razlozima ptica sad čudno nastulim
da li je to varka
da li i u smrti
mašes mi nekom starom lipom
il samo verglaš od hrpa
srce drvene kutije u mom čela vrti*

dobrom starom don kihotu

*prijatelj mi smo ismejali tvoju voštanu tagu
prolazeći još jednom tvojim stopama do gorkog neba
i uvek bili na svome početku za jednu drugu
gorku obalu jave bez ljubavi i bez hleba
padao si sa jednom rukom na hrpu svoga konja
i drugom grleći pepo sunca i široke rane
padao si i tvoje usne zdrobljene u prašini od vonja
tvoga ležećeg tela razbežaće se vrane
a još te sanja mala vodarica na koljenima
ovi memljivi zidovi i utopljenici sa šakom punom travu
i peska ova gradska ponoć ostavljena psima
ovaj mutni talas koji niko ne spasava
vratio si se bez mača i ranjenog pronesi su te kraj
njenih nogu u uranjanju već vesla u noć meku
vratio si se s krikom sivoj prašini i vaj
nestao u pesmi severnih zvezda i njihovom teleku*

crni plamen

*krio se dan u rogu, u smrti smislu, gde je
oko jelena jedini trag progonstva i laka
talasa što bole, niz zidove nezidane na koje veje
umoran vek jedan, padaju, padaju bez zvuka
bez suza, lomne večeri sunca, vlažna
ramena niz koja sliva se pesak, niz koja
kruni se tvoja usamljenička žedj i lažna
jedna večnost od crnog plamena, tvoja
pesma od zaboravljenih reči, od rana
ove noći koja te po pustom nebu sanja
za tebe naginje se siv kondir dana
dolaze srce i srebrni meseci na pojilo, okreni se
oku obale koja plače iza modrog granja
oku ptice koje ti nosi dan niz crne ambise*

Koliko puta smo, svakodneвно, prolazili jednom od glavnih magistrala grada ulicom Zmaj Jove Jovanovića i pred Vladimićinim dvorom, skretali u njena dva prirodna rukavca, u ulicu Svetozara Markovića ili Dunavsku, najstariju i nekada glavnu ulicu Novoga Sada. Ali verovatno smo se vrlo retko setili da se baš u tim ulicama nalaze najstarije i najlepše arhitektonske građevine starog Novoga Sada; kada kažemo starog vraćamo se u prošlost najviše do polovine XVIII veka. Danas, kada zaštićujemo skoro i najmanju, umetnički značajniju crkvicu, dotle na mnoge znamenite građevine profanog karaktera izgleda malo ko obraća pažnje. Možda se može primetiti da arhitektura Novoga Sada nije toliko značajna a da bi se o njoj brinula država, ali opet moram da ponovim: naprimer manastir Fenek u Sreću, čija su arhitektura i zidovi gotovo beznačajni za istoriju umetnosti, ipak stoji pod zaštitom države, jer je u jednom od njenih konaka boravio jedno vreme vožd Karadjordje, posle sloma I. srpskog ustanka. Znači vrednost mu je samo istorijska.

Ali ako lamentacije više ne pomažu, treba bar, u ovom našem sadašnjem urbanističkom haosu, kada se seče i ruši i ono što bi najmanje trebalo, sačuvati ono što nam je još ostalo u Novom Sadu. Na uglu Zmaj Jovine ulice i Dunavske, sačuvala se i do danas možda najstarija kuća Novoga Sada iz 1738 god. Ona je danas u žalosnom i vrlo neuglednom stanju, iako se nalazi skoro u najstrožijem centru grada i svakako u najskorijoj budućnosti propašće sasvim ako joj neko na vreme ne ukaže potrebnu pomoć. Preko puta nje, na uglu Zmaj Jovine i Svetozara Markovića, nalazi se, mnogo bolje očuvana ali i više prepravljena, zgrada iz 1741 god., u kojoj se sada nalazi Gradski magazin.

Posle požara od 1849 god. Novi Sad je ponovo bio obnovljen i mada su mnoge kuće iz toga vremena mnogobrojnim prepravkama izgubile svoj prvobitni izgled, sačuvalo ih se dosta, koje lepptom svoje arhitekture, naročito sa dvorišne strane, zaslužuju opštu pažnju i interesovanje. Najviše ih ima, kako smo rekli, u ulicama Zmaj Jove Jovanovića, Svetozara Markovića i Dunavskoj, a najlepše među njima svakako su, kuća br. 4 u ulici Narodnih Heroja i zgrada katoličke parohije, u porti katoličke crkve.

Zar nije onda malo čudno što na ove građevine baš niko ne obraća veću pažnju, koje su na taj način prepuštene stihiji vremena, te će ih ili nevesti neimar raznim nestručnim prepravkama sasvim nakaraditi, ili će ih, što je još gore, jednog dana toliko nagristi zub vremena da ih više niko neće moći spasiti. Ako pri tom spomenemo da sve te kuće, i ne samo njih, danas „krase“ najneukusnije firme koje se uopšte mogu zamisliti, tako da ono što je obično najlepše na njima portali i prva trećina fasade ili su sasvim prepravljene ili „modernizirane“ ili, što je još češće, uopšte se još više ne mogu videti od glomaznih drvenih konstrukcija izloga i firme. Nažalost mi smo na to već naviknuli, te nam ta neukusna šarolikost firmi i izloga ne smeta mnogo, ali zamislite samo kako bi, recimo, izgledala najlepša dubrovačka ulica, Stradun, da se na mesto njenih malih, ukusnih firmi i dućana sa izlogom „na lakat“, nalaze sve ove naše neukusne koještarije koje se zovu firme.

O svemu tome morali bismo svi voditi malo više računa i po katkad se setiti svega toga, dok šetamo ulicama ovog našeg grada, za koji svi mi želimo da bude što lepši a naročito ovo treba da imaju na umu oni koji tu zaista mogu nešto i da učine.

Rade PREDIĆ

Polja

CENA PRIMERKU 20 DINARA

